

तस्यावाकीर्णत्वमाह जुहावेत्यादिना अवाकीर्यतेनीचैरवपात्यंते शत्रवोस्मिन्नित्यवाकीर्णमित्यर्थः वैचित्रवीर्यिणः विचित्रवीर्य एव वैचित्रवीर्यः सपितृत्वेनास्यस्य तस्यैवेत्यर्थः ॥ १ ॥ प्रतापवान् राष्ट्रं जुहावेति जुहावधृतराष्ट्रस्य राष्ट्रं वैचित्रवीर्यिणः ॥ तपसा घोररूपेण कर्षयन् देहमात्मनः ॥ २ ॥ क्रोधेन महता विष्टो धर्मात्मा वै प्रतापवान् ॥ पुरा हि नैमिषीयाणां सत्रे द्वादशवार्षिके ॥ ३ ॥ वृत्ते विश्वजितो ते वै पंचालानृषयोगमन् ॥ तत्रेश्वरमया च तदक्षिणार्थं मनस्विनः ॥ ४ ॥ बलान्वितान्वत्सतरान् निर्व्याधीनेकविंशतिं ॥ तान ब्रवीद्वकोदालभ्यो विभजध्वं पशूनि ॥ ५ ॥ पशूने तान हंत्यत्काभि क्षिप्ये राजसत्तमं ॥ एवमुक्त्वा ततो राजन् ऋषीन् सर्वान् प्रतापवान् ॥ ६ ॥ जगाम धृतराष्ट्रस्य भवनं ब्राह्मणोत्तमः ॥ स समीपगतो भूत्वा धृतराष्ट्रं जनेश्वरं ॥ ७ ॥ अयाचत पशून् दालभ्यः स चैनं रुषितो ब्रवीत् ॥ यदृच्छयामृता दृष्ट्वा गास्तदानृषसत्तमः ॥ ८ ॥ एतान् पशून् यक्षिप्रं ब्रह्म बंधो यदीच्छसि ॥ ऋषिस्तथा वचः श्रुत्वा चिंतयामास धर्मवित् ॥ ९ ॥ अहो बत नृशंसं वै वाक्यमुक्तोऽस्मि संसदि ॥ चिंतयित्वा मुहूर्तेन रोषा विष्टो द्विजोत्तमः ॥ १० ॥ मतिं च क्रेविनाशाय धृतराष्ट्रस्य भूपते ॥ स तूल्कृत्य मृतानां वै मांसानि मुनिसत्तमः ॥ ११ ॥ जुहावधृतराष्ट्रस्य राष्ट्रं नरपते पुरा ॥ अवाकीर्णं सरस्वत्या स्तीर्यै प्रज्वाल्य पावकं ॥ १२ ॥ वकोदालभ्यो महाराज नियमं परमं स्थितः ॥ स तैरेव जुहावाऽस्य राष्ट्रं मांसैर्महातपाः ॥ १३ ॥ तस्मिंस्तु विधिवत्सत्रे संप्रवृत्ते सुदारुणे ॥ अक्षीय ततो राष्ट्रं धृतराष्ट्रस्य पार्थिव ॥ १४ ॥ ततः प्रक्षीयमाणं तद्राज्यं तस्य महीपते ॥ छिद्यमानं यथानंतं वनं परशुनाविभो ॥ १५ ॥ बभूव पद्रतंतं च व्यवकीर्णमचेतनं ॥ दृष्ट्वा तथा वकीर्णं तुराष्ट्रं समनुजाधिपः ॥ १६ ॥ बभूव दुर्मनाराजं श्रितयामास च प्रभुः ॥ मोक्षार्थं मकरोद्यत्नं ब्राह्मणैः सहितः पुरा ॥ १७ ॥ न च श्रेयोध्यगच्छतु क्षीयते राष्ट्रमेव च ॥ यदा स पार्थिवः खिन्नस्ते च विप्रास्तदानघ ॥ १८ ॥ यदा चापि न शक्नोति राष्ट्रं मोक्षयितुं नृप ॥ अथ वै प्राशिकांस्तत्र प्रच्छजनमेजय ॥ १९ ॥ ततो वै प्राशिकाः प्रादुःपशुं विप्रकृतस्त्वया ॥ मांसैरभिजुहोतीति तव राष्ट्रं मुनिर्वकः ॥ २० ॥ तेन ते हूयमानस्य राष्ट्रस्यास्य क्षयो महान् ॥ तस्यैतत्तपसः कर्म येन ते घलयो महान् ॥ २१ ॥ अपां कुंजे सरस्वत्या स्तं प्रसादय पार्थिव ॥ सरस्वतीं ततो गत्वा स राजा वकमब्रवीत् ॥ २२ ॥ निपत्य शिरसा भूमौ प्रांजलिर्भरतर्षभ ॥ प्रसादयेत्वां भगवन् न पराधं क्षमस्व मे ॥ २३ ॥ मम दीनस्य लुब्धस्य मौर्ख्येण हतचेतसः ॥ त्वंगतिस्त्वं च मे नाथ प्रसादं कर्तुमर्हसि ॥ २४ ॥

संबंधः सत्रे वृत्ते निवृत्ते सतीत्युत्तरेण संबंधः ॥ ३ ॥ पंचालान् विश्वजितो यज्ञस्यांते अगमन् पंचालं राजानं ययुरित्यर्थः ईश्वरं पंचालराजं ॥ ४ ॥ ५ ॥ एतान् पंचालराजदत्तान् स्वयंतत्र भागं न गृहीतवान् इत्यर्थः ॥ ६ ॥ ७ ॥ यदृच्छयेति गाः बलीबर्दान् घेनून् ॥ ८ ॥ ९ ॥ १० ॥ ११ ॥ १२ ॥ १३ ॥ १४ ॥ १५ ॥ १६ ॥ १७ ॥ १८ ॥ १९ ॥ २० ॥ २१ ॥ २२ ॥ २३ ॥ २४ ॥